Μακεδονικά

Τόμ. 17, Αρ. 1 (1977)

Γεωργίου Θ. Λυριτζή, συνταγματάρχου ε.α., Η Εθνική Εταιρεία και η δράσις αυτής

Δημ. Σπ. Τσαφάρας

doi: [10.12681/makedonika.394](https://doi.org/10.12681/makedonika.394)

Copyright © 2014, Δημ. Σπ. Τσαφάρας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τσαφάρας Δ. Σ. (1977). Γεωργίου Θ. Λυριτζή, συνταγματάρχου ε.α., Η Εθνική Εταιρεία και η δράσις αυτής. *Μακεδονικά*, 17(1), 473–475. <https://doi.org/10.12681/makedonika.394>

Τέλος ὁ συγγραφεὺς δημοσιεύει τὸν κώδικα τῆς μονῆς, ποὺ ἀρχίζει τὸ 1863 καὶ περιλαμβάνει λογαριασμοὺς γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησίν της καὶ τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα μέχρι τὸ 1909. Τὸ βιβλίον τελειώνει μετὰ μὲν ἀγγλικὴν περίληψιν, τὴ βιβλιογραφίαν καὶ τὸ εὐρετήριο ὀνομάτων καὶ πραγμάτων. Οἱ σαράντα πίνακες ἔκτος κειμένου, ποὺ ἀκολουθοῦν, συντελοῦν στὴν καλύτερην κατανόησιν τοῦ παρουσιαζομένου βιβλίου.

'Εταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν

ΜΑΡΙΑ ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ-ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ

Γεωργίου Θ. Λυριτζή, συνταγματάρχου ἐ.ἀ., 'Η 'Εθνικὴ 'Εταιρεία καὶ ἡ δράσις αὐτῆς, Κοζάνη 1970, 8ο, σελ. 344+53 εἰκόνες ἐντὸς κειμένου+4 χάρτες (οἱ 2 παρένετοι).

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Λυριτζῆ γιὰ τὴν 'Εθνικὴν 'Εταιρείαν καὶ τὴ δράσιν της ἐκδόθηκε πρὶν ἑπτὰ χρόνια. Στὰ «Μακεδονικά» ὅμως μόλις ἑφέτος ἐστάλη ἀπὸ τὸν συγγραφέα, γι' αὐτὸ καὶ παρουσιάζεται καθυστερημένα.

'Η 'Εθνικὴ 'Εταιρεία κατὰ τὸν κ. Λυριτζῆ ἔσημείωσε ἀξιόλογον ἐθνικὴν δράσιν—ἐκτὸς τῶν ἄλλων εἶναι ἡ πρώτη ποὺ ὀργάνωσε ἐνοπλὴ ἀντίστασιν κατὰ τὸν Βουλγάρων κομιτατζήδων στὴ Μακεδονίαν. 'Ο ἀτυχὴς ὅμως πόλεμος τοῦ 1897, ὁ Μακεδονικὸς 'Αγῶνας καὶ οἱ ἀπελευθερωτικὸν πόλεμοι τοῦ 1912-13 εἶχαν σάν συνέπεια μὲν καλυφθῇ ἡ προσφορά της. Γι' αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς ἐπιδόθηκε στὴν ἀνίχνευσιν καὶ συγκέντρωσιν τῶν σχετικῶν μετὰ τὴν 'Εθνικὴν 'Εταιρείαν καὶ τὴ δράσιν της στοιχείων μετὰ τὸν σκοπὸ νὰ τὰ φέρῃ στὸ φῶς, ὥστε νὰ μὴν ἐξακολουθῇ νὰ παραμένῃ λανθάνουσα μιὰ ἱστορικὴ σελίδα ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἔγιναν πρὶν ἀπὸ τὸ 1912, γιὰ νὰ κρατηθῇ ἡ Μακεδονία ἐλληνικῇ. Στὴν ἐρευνητικὴν προσπάθειάν του ὁ κ. Λυριτζῆς εἶχε τὴν καλὴ τύχην νὰ βρῇ μέρος τοῦ ἀρχείου τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρείας ποὺ ἀπόκειται στὰ Γενικά 'Αρχεῖα τοῦ Κράτους, καθὼς καὶ ἓνα μικρὸν τμήμα τοῦ ἰδίου ἀρχείου ποὺ φυλάσσεται στὴν 'Ιστορικὴ καὶ 'Εθνολογικὴ 'Εταιρεία. 'Ετσι μετὰ τὰ στοιχεῖα τῶν ἀρχείων ἐγγραμμένων καὶ μετὰ πληροφορίας ἐρανισμένες ἀπὸ διάφορα δημοσιεύματα ἔγραψε τὸ βιβλίον του, ποὺ περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κεφάλαια:

1. «Τὸ ρυσις καὶ ὀργάνωσις καὶ γενικὰ τῆς δράσεως τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρείας» (σ. 7-16). 'Ο συγγραφεὺς στὸ κεφάλαιον αὐτὸ κάνει λόγο γιὰ τὰ αἷτια ποὺ προκάλεσαν τὴν ἱδρύσιν τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρείας, τὸν σκοπὸ καὶ τὴν ὀργάνωσιν, τὴν αὐξήσιν τῶν ἐταίρων, τὴ διοίκησιν, τὴν ἐξάπλωσιν στὸ πανελλήνιον, τὸ πρόγραμμα, τὴς φιλοδοξίας, τὴ δύναμιν, τὴς ἐνέργειες γιὰ τὴν πολεμικὴν προπαρασκευὴν τῆς χώρας, τὴν καθιέρωσιν ἀπονομῆς ἀπὸ τὸν λαὸ τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐθνικὴν σημαίαν. Τέλος ὁ συγγραφεὺς δίνει ἓνα γενικὸν διάγραμμα τῆς κυριώτερης δράσεως τῆς 'Εταιρείας.

2. «Τὸ Μακεδονικὸν ἀνταρτικὸν κίνημα τοῦ 1896» (σ. 17-121). Τὸ κεφάλαιον αὐτὸ, ποὺ εἶναι καὶ τὸ μεγαλύτερον τοῦ βιβλίου, ὑποδιαιρεῖται στὰ ἑξῆς ὑποκεφάλαια: α) «Προεισαγωγικὲς πληροφορίες». Ἀναφέρονται τὰ αἷτια τῆς ἀποστολῆς ἀνταρτικῶν σωμάτων στὴ Μακεδονίαν, τὰ προκαταρκτικὰ καὶ τὴν συγκροτήσεως τῶν σωμάτων, ἡ σύνταξις κανονισμοῦ, ἡ διατύπωσις ὁρκου καὶ ὁ καταρτισμὸς τῶν σωμάτων, ὁ χαρακτήρας, ἡ σύνθεσις, ἡ στολή, ὁ ὅπλισμός τῶν σωμάτων, ἡ ἀνταρτικὴ ὀνοματοθεσίαν, τὸ ἔγγραφο ἀναγνωρίσεως ἀνταρτῶν καὶ οἱ εἰδικὲς ἐντολὲς καὶ ὁδηγίαι πρὸς τοὺς ὅπλητους. β) «Δράσις τῶν σωμάτων τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρείας». 'Εδῶ ὁ συγγραφεὺς προβαίνει σὲ λεπτομερεῖαν περιγραφὴν τῆς δράσεως τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων ποὺ κατάρτισε, ἐξώπλισε καὶ ἐχρηματοδότησε ἡ 'Εθνικὴ 'Εταιρεία καὶ ἔστειλε στὴ Μακεδονίαν, γιὰ νὰ ἐμπυχώσουν τοὺς καταδυναστευομένους 'Ελληνες καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς Βουλγάρους κομιτατζήδες. Τὰ σώματα αὐτὰ μετὰ ἐπικεφαλῆς κατὰ τὸ πλεῖστον Μα-

κεδόνες άρχηγούς, αλλά και Μακεδόνες άντάρτες, ήσαν τοῦ Μπρούφα, τοῦ Πλατή και Χρ. Βερβέρα, τοῦ Παπαδήμου, τοῦ Παν. Βερβέρα, τοῦ Βελέντζα και Λεπενιώτη, τοῦ Ντίνα, τοῦ Γκρούτα. τοῦ Βελούλα, τοῦ Καρβέλα. γ) «Δ ρ ᾱ σ ι ς ἄ λ λ ω ν ἄ ν τ α ρ τ ι κ ῶ ν σ ω - μ ᾶ τ ω ν»: 'Ο συγγραφέας εθεώρησε σκόπιμο νά συμπεριλάβη ἐδῶ και τή δράση άλλων άνταρτικῶν σωμάτων, πού βέβαια δέν κατάρτιστήκαν ἀπό τήν 'Εθνική 'Εταιρεία, αλλά προήλλαν ἀπό διαμελισμῶ σωμάτων αὐτῆς ἢ συγκροτήθηκαν με ἰδιωτικῇ πρωτοβουλία. Τέτοια σώματα ήσαν τοῦ Τάκη τοῦ Περήφανου, τοῦ Λάζου, τοῦ Ζήση Λεπενιώτη, τοῦ Ζαρκάδα, τοῦ Καταρραχιά, τοῦ Νταβέλν τοῦ νέου, τοῦ Ναοῦμ Σπανοῦ, τοῦ Στέργιου Κατατάσου, τοῦ 'Αρκούδα, τοῦ Βαλέτα, τοῦ Γιαχνῇ, τοῦ Λελοῦδα, τοῦ 'Αλεξάκη κ.λ. δ) «'Ε π ι λ ε - γ ὀ μ ε ν α»: Στά ἐπιλεγόμενα τοῦ παρόντος κεφαλαίου ὁ συγγραφέας περιγράφει τίς περιπέτειες διαφόρων άνταρτῶν, τήν ἐνθουσιώδη ὑποδοχή τοῦ άνταρτικοῦ κινήματος ἀπό τόν ἑλληνικό λαό και τοὺς Μακεδόνες, τήν ἀρνητικὴ στάση τῆς ἐπίσημης 'Ελλάδος, τίς ἀντιδράσεις τῆς Τουρκίας, τίς καταπιέσεις τῶν 'Ελλήνων Μακεδόνων ἀπό τίς τουρκικὲς ἀρχές, τήν ἐνόχληση τῶν Βουλγάρων, Σέρβων και Ρουμάνων. 'Επίσης ἐδῶ γίνεται λόγος γιά τὸ πῶς εἶδαν τὸ άνταρτικὸ κίνημα οἱ ξένοι (πρόξενοι Μ. Δυνάμεων, τύπος κ.λ.), γιά τίς εἰς ενεργητικὲς συνέπειες τοῦ κινήματος γιά τοὺς Μακεδόνες, γιά τίς ἀπώλειες τῶν άνταρτῶν, γιά τήν περίθαλψη τῶν θυμάτων και τίς προσπάθειες τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρείας γιά ἀπελευθέρωση τῶν αἰχμαλώτων, γιά τὰ ἠθικὰ ὀφελήματα τοῦ κινήματος και τὴ σχέση του με τόν Μακεδονικὸ 'Αγώνα. Τέλος ὁ συγγραφέας κάνει λόγο γιά τὰ πάνδημα μνημόσυνα σ' ὅλες τίς πόλεις και κομποπόλεις τῆς 'Ελλάδος ὑπὲρ τῶν πεσόντων ὀπλαρχηγῶν και άνταρτῶν τοῦ μακεδονικοῦ κινήματος, γιά τήν ἐκδοση τοῦ «Μακεδονικοῦ 'Ημερολογίου» και κλείνεται τὸ κεφάλαιο παραθέτει ποιήματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ άνταρτικὸ κίνημα τοῦ 1896.

3. «'Η ἄ ν τ α ρ τ ι κ ῇ δ ρ ᾱ σ ι ς τ ῶ ν π α ρ α μ ο ν ῶ ν τ οῦ ἑ λ λ η ν ο τ ο υ ρ κ ι - κ οῦ π ο λ έ μ ο υ τ οῦ 1897» (σ. 122-174). 'Η 'Εθνική 'Εταιρεία, ἔπειτα ἀπὸ τίς ἐπιτυχίες πού σημείωσαν τὰ άνταρτικὰ σώματα στη Μακεδονία τὸ 1896, συνέχισε με μεγαλύτερο ἐνθουσιασμό τίς δραστηριότητές της στὶς ἀρχές τοῦ 1897. 'Ετσι ἤλθε σὲ συνεννόηση με τόν φιλέλληνα 'Αγγλο Μίλτον Κόρρυ γιά ἐγκατάσταση άνταρτικῆς βάσεως στὸν 'Αθῶ, ὅπου ὁ τελευταῖος διηύθυνε μιὰ ἔταιρεία λατομείων και μεταλλείων. 'Αγνωστο γιατί—λέπουν τὰ σχετικά στοιχεία—τὸ τολμηρὸ και μεγαλεπήβολο αὐτὸ σχέδιο ἔμεινε μόνο στὰ χαρτιά. 'Επίσης ἡ 'Εθνική 'Εταιρεία ὀργάνωσε και ἀπέστειλε, χωρὶς ὁμας ἀποτελέσματα, τριμελὴ ὁμάδα στὴν Καβάλα γιά τήν ἀνατίναξη γέφυρας και σήραγγας τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως-Θεσσαλονίκης. Τὸ σχέδιο αὐτὸ, χωρὶς πιὰ ἀνάμιξη τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρείας, ἀλλὰ με τήν ἔγκριση και τὴ βοήθεια τῆς ἴδιας τῆς Κυβερνήσεως, ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σῶμα τοῦ Δημαῤ, πού και αὐτὸ ὁμας ἀπέτυχε και διαλύθηκε. Στὴ συνέχεια ὁ συγγραφέας ἐξιστορεῖ με κάθε λεπτομέρεια τήν ὀργάνωση, τήν εἰσβολή στη Μακεδονία, τήν πολεμικὴ δραστηριότητα και τήν ἀποτυχία τοῦ μεγάλου άνταρτικοῦ σώματος ὑπὸ τὸν Γ. Καβαλόπουλο. Με κρίσεις γιά τὴν ἀποτυχία τοῦ σώματος τοῦ Καβαλόπουλου, με μερικά ποιήματα και διάφορα «σκόρπια σημειώματα» τελειώνει τὸ κεφάλαιο αὐτὸ.

4. «'Η 'Ε θ ν ι κ ῇ 'Ε τ α ι ρ ε ῖ α μετὰ τὸν π ὅ λ ε μ ο τ οῦ 1897 και ἡ ἔ χ ρ ι τ ῆ ς δ ι α λ ὕ σ ε ρ ῶ ς τ η ς» (σ. 175-178). Στὸ πάρα πολὺ μικρὸ αὐτὸ κεφάλαιο γίνεται λόγος γιά τὴ μείωση τοῦ ροήτρου τῆς 'Εταιρείας, ἐπειδὴ θεωρήθηκε αὐτὴ ἡ μόνη ὑπεύθυνη γιά τὸ ἄδοξο τέλος τοῦ πολέμου. 'Η Κυβέρνηση ζητεῖ τὴ διάλυσή της, ἀλλ' ἡ 'Εταιρεία ἐπιζητᾷ μέχρι τὸ τέλος τοῦ 1900, ὁπότε ἀναγκάζεται νὰ διαλυθῇ. Κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα 1897-1900, μολοντί τὸ κλίμα εἶναι δυσάρεστο, δέν ἀδρανεῖ. 'Εκλέγει νέο διοικητικὸ συμβούλιο, ἐξετάζει τήν ἀντιμετώπιση τῶν βουλγαρικῶν ἐνεργειῶν στη Μακεδονία, ἀσκεῖ φιλανθρωπικὸ ἔργο στὸ ἐξωτερικὸ, χορηγεῖ χρηματικὰ βοηθήματα στὶς χῆρες και τὰ ὀρφανὰ τῶν πεσόντων στὰ κινήματα τοῦ 1896 και 1897. 'Επίσης ἡ 'Εταιρεία φροντίζει γιά τήν ἀποφυλάκιση τῶν αἰχμαλώτων και βοηθεῖ τοὺς ἀποφυλακισμένους. Τὰ χρήματα πού ἀπέμειναν

κατά τη διάλυσή της, καθώς και τὸ πολεμικὸ ὕλικό κ.λ., τὰ παρέδωσε στὴν «Πανελλήνια Σκοπευτικὴ 'Εταιρεία» μὲ τὴν ὑποχρέωση ἢ τελευταία νὰ διαθέσῃ ποσὸ 30.000 δρχ. γιὰ τὴν ἴδρυσή ἱεροφροβίου τοῦ στρατοῦ καὶ νὰ συνεχίσῃ τὴ χορήγηση βοήθηματος στὶς χήρες τριῶν φονευθέντων ὀπλαρχηγῶν.

Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Λυριτζῆ ὁλοκληρώνεται μὲ τὶς ὑποσημειώσεις κατὰ κεφάλαια, μερικές ἀρκετὰ μακροσκελεῖς, ἀλλὰ χρήσιμες κατὰ τὸν συγγραφέα γιὰ τοὺς πολλοὺς, τὸ παρόρμητα ἐγγράφων, 53 δὲν ἀριθμῶ, μὲ σύντομη περίληψη τοῦ καθένα, κατὰλογο ἐγγράφων, συμπληρώσεις-διορθώσεις-ἐπανορθώσεις, συντομογραφίες, βιβλιογραφία, πίνακα εἰκόνων καὶ χαρτῶν, πίνακα περιεχομένων, παροράματα, πίνακα ὀνομάτων.

Ἀναντίρρητα ἡ εὐγενὴς φιλοδοξία τοῦ συγγραφέα, ποὺ διατυπώνει στὸν πρόλογο τοῦ τοῦ βιβλίου του, ὅτι δηλαδὴ ἐπιδόθηκε στὴ συγκέντρωση τῶν σχετικῶν μὲ τὴν 'Εθνικὴ 'Εταιρεία καὶ τὴ δράση της στοιχείων, «ὥστε νὰ μὴν ἐξακολουθῇ νὰ παραμένῃ λανθάνουσα μιὰ ἱστορικὴ σελὶς ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας ποὺ ἐγίναν πρὶν ἀπὸ τὸ Δώδεκα, γιὰ νὰ κρατηθῇ ἡ Μακεδονία ἐλληνική» πέτυχε σὲ ἱκανοποιητικὸ βαθμὸ. Ὁ κ. Λυριτζῆς συγκέντρωσε, ὅχι χωρὶς ἀγάπη καὶ κόπο, πλῆθος στοιχείων σχετικῶν μὲ τὸ θέμα του, ποὺ ἦσαν ἢ ἐντελῶς ἄγνωστα (ἀρχαϊκὰ ἐγγράφα), ἢ ξεχασμένα καὶ δυσεύρετα σὲ σύγχρονα μὲ τὰ γεγονότα δημοσιεύματα (βιβλία, ἐφημερίδες κ.λ.), ἢ σκόρπια σὲ μεταγενέστερες ἐκδόσεις. Βέβαια ἡ ἐρευνα τοῦ κ. Λυριτζῆ δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ τελειωτικὴ. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ βασικὰ ἓνα μέρος μόνο, τὸ μικρότερο, τοῦ ἀρχείου τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρείας εἶναι γνωστό. Τὸ μεγαλύτερο, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ συγγραφέας, δὲν γνωρίζει κανεὶς ποῦ βρίσκεται, ἀκόμη καὶ ἂν σώζεται, καὶ τοῦ ὁποῖο οἱ πληροφορίες θὰ εἶναι ὅπωςδὴποτε σημαντικὲς γιὰ μιὰ ὁλοκληρωμένη μελέτη τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρείας. Ἐπειτα ὁ κ. Λυριτζῆς, μολονότι γράφει ὅτι «στὴν 'Εθνικὴ 'Εταιρεία κατελογίσθη ὅτι μὲ τὶς ἐνέργειές της ἔσυρε τὴν Ἑλλάδα στὸν ἀτυχὲ πόλεμο τοῦ 1897», δὲν συζητεῖ καθόλου τὸ θέμα αὐτό, ἐνῶ, νομίζομε, θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀπασχολήσῃ σοβαρὰ. Ἦταν ἢ δὲν ἦταν ὑπεύθυνος ἡ 'Εθνικὴ 'Εταιρεία γιὰ τὸν ἄδοξο αὐτὸ πόλεμο; Ἡ ἴδια ἡ 'Εθνικὴ 'Εταιρεία, βέβαια, μὲ τὴν «Ἐκθεσὶν τῶν πεπραγμένων» της ('Αθῆνα 1897), τὴν ὁποία φαίνεται νὰ ἀγνοῇ ὁ συγγραφέας, προσπαθεῖ νὰ ἀποσεισῇ τὴν εὐθύναν, καὶ εἶναι φυσικὸ. Δὲν εἶναι ὅμως ἀρκετὸ αὐτό. Ἀπαραίτητη εἶναι ἡ γνώμη τοῦ ἱστορικοῦ. Τέλος θὰ ἠθέλαμε νὰ παρατηρήσουμε ὅτι δὲν εἶναι σωστὸ σὲ δημοσιεύματα γιὰ πρώτη φορὰ ἐγγράφα νὰ παραλείπονται τμήματα, ἀδιάφορα μικρὰ ἢ μεγάλα, ἐπειδὴ κατὰ τὸν συγγραφέα δὲν ἐνδιαφέρουν τὸ θέμα. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος δὲν παρέχεται πλήρης ἢ εἰκόνα τοῦ ἐγγράφου καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο δὲν ἀποκλείεται τὰ παραλείπομενα τμήματα νὰ ἔχουν ἀξία γιὰ κάποιον ἄλλον θέμα κ.λ.

'Εταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν

ΔΗΜ. ΣΠ. ΤΣΑΦΑΡΑΣ

Γεωργίου Θ. Λυριτζῆ, Γεώργιος Παπαζήσης, ἀρχίατρος τοῦ στρατοῦ, ἐκ Βελβενδοῦ Κοζάνης (1833-1895). Σύνδεσμος Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν Κοζάνης, ἀριθ. 10, Θεσσαλονίκη 1976, 8ο, σελ. 16.

Ἀπὸ τὸν γνωστὸ συγγραφέα κ. Γεώργιο Θ. Λυριτζῆ προέρχεται τὸ μὲ τὸν παραπάνω τίτλο ὀλιγοσέλιδο δημοσίευμα τοῦ «Συνδέσμου Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν Κοζάνης», ποὺ σκοπὸ ἔχει νὰ κἀνῃ εὐρύτερα γνωστὴ τὴν προσωπικότητα ἐνὸς διακεκριμένου Βελβενδινού, τοῦ ἀρχίατρον Γεωργίου Παπαζήσης.

Ὁ Παπαζήσης γεννήθηκε καὶ ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὸν Βελβενδό. Τελείωσε τὸ γυμνάσιο καὶ σπούδασε τὴν ἱατρικὴν στὴν Ἀθῆνα. Ἀμέσως μετὰ τὶς πανεπιστημιακὲς του σπουδές, ὑπακούοντας στὴ φωνὴ τῆς πατρίδος, πῆρε μέρος στὴν ἐπανάστασιν τῆς Θεσσα-